

Uppdaterad 3 maj 2008 04:00

Fem moderlösa kattungar har fått ett tillfälligt hem hos Ingabritt Junebjörk i Uppsala. Mamman var en hittekatt som dog ett dygn efter att hon fött kullen. Foto: Emma Eriksson

Katten behöver oss mer än vi tror

Katter som är otrygga eller ofta lämnas ensamma kan reagera med att klösa sönder möbler och kissa ner mattes favoritfåtölj. Men 100.000 katter i Sverige har inte ens något hem...

FEM VECKOGAMLA KATTUNGAR ligger tätt tryckta intill varandra i den djupa korgen. Deras mamma dog på väg till djursjukhuset bara ett dygn efter att ungarna fötts. Hon var en undernärld hittekatt i dålig kondition.

- De hann i alla fall få råmjölken med hennes skyddande antikroppar, säger Ingabritt Junebjörk.

Hon och hennes familj har varit jourhem till flera katter som tagits om hand av föreningen Samvetet i Uppsala.

- Men vi har bara haft så här små ungar en gång tidigare och då var det under ett dygn. Det här är ett heltidsjobb, så vi får gå i skift.

NÄR UNGARNA är så här små kan de inte kissa och bajsas utan att mamman stimulerar deras nerver genom att slicka dem.

- Vi får tvätta dem så att de fungerar men efter hand börjar de slicka varandra.

Sju gånger per dygn får ungarna modersmjölksersättning. De har en värmedyna i korgen och en filt över så att de inte blir störda. De ska avmaskas när de är tre veckor och vaccineras två gånger mot kattpest och kattsnuva.

- Vid andra vaccinationstillfället chipmärks de också.

Förra året drev Djurskyddet en kampanj för att det ska bli lag på att man måste registrera och märka sin katt. Trots över 100.000 namnunderskrifter - en av de tio största namninsamlingarna i Sverige genom tiderna - är regeringen fortsatt kallsinnig både till lagförslaget i sig och till att utreda det.

KERSTIN MALM, styrelsemedlem i den ideella föreningen Djurskyddet Sverige, är kritisk:

- Lösspringande katter är kanske ett av de största djurskyddsproblemen som vi har. De far verkligen illa. De svälter, får parasiter, fryser ihjäl och skadar sig. Det är ett enormt ideellt arbete att ta hand om dem och placera ut dem i jourhem och hos nya ägare, säger hon.

Man räknar med att det finns 100.000 förvildade katter som ofta lever i kattkolonier där sjukdomar sprids. En övergiven honkatt kan föda upp emot 120 ungar under sin livstid så problemet växer okontrollerat.

Men det är inte bara lösa katter som far illa. Många väljer att skaffa katt för att de vill ha ett självständigt djur - på gott och ont. I extrema fall inbillar sig ägaren att katten är ett vilddjur som klarar sig själv.

Verklighetens katter har dock föga gemensamt med de "coola" katterna i Disneyklassikern "Aristocats" som går i spinn av livet på luffen.

- Många tror att de kan ha katt när de inte kan ha hund av praktiska skäl. Men katter är betydligt mer krävande än folk i allmänhet räknar med, säger Kerstin Malm.

- Om de är fler kan de ha utbyte av varandra men det är ett misstag att tro att de inte har behov av aktiviteter. Understimulerade katter får massor av problem. De klöser sönder inredningen och kan vara väldigt ambivalenta när man kelar med dem. Då slår de om blixtnabbt från spinnande till att bita den hand som smeker dem.

KATTER KAN liksom hundar bli stressade av husses och mattes statusjakt och tävlingshets, men Kerstin Malm har sett en viktig skillnad mellan hund- och kattägare.

- Hundar går att kontrollera och dressera men katt skaffar man knappast för att känna att man har makt, att man kan få ett djur att lyda ens minsta vink, säger hon.

Behovet av att binda en annan levande varelse till sig, kan däremot vara ett motiv för både hund- och kattägare. Ett sätt att uppnå ett symbiotiskt förhållande till katten är att ta den för tidigt från mamman. På internet ser man inte sällan både köpare och säljare som annonserar om ungar som bara är några veckor gamla. Men enligt de nya reglerna för katter och hundar som började gälla den 1 maj ska kattungen få vara kvar hos mamman tills de är minst tolv veckor gamla.

- Annars missar den socialisationen, det vill säga den process som gör en kattunge till en katt. Då blir den ofta otrygg och onaturligt bunden till ägaren. Ett tecken på att ungen tagits för tidigt från kullen är att den snuttar och tuggar på allt, säger Kerstin Malm.

OTRYGGA KATTER kan bli apatiska och tappa både matlusten och leklusten. En del reagerar med att kissa på alla ställen utom i kattlådan.

- Samma kattägare som vill ha det här beroendet hos katten kan bli rasande för att den plötsligt inte är rumsren. Men då vet de inte att katten kissar i mattes älsklingsfåtölj för att den saknar henne. Att blanda sin doft med mattes doft är kattens sätt att trösta sig.

På Stockholms katthem får personalen ta hand om katter som ofta haft traumatiska upplevelser och "klättrar på väggarna" och är livrädda för människor. Ett nytt knep för att få kontakt med stressade katter är doftämnen på burk. Sprejen innehåller en syntetisk variant av de feromoner som katter utsöndrar när de är harmoniska.

Marica Bergman som jobbar på katthemmet har använt feromoner både i jobbet och hemma.

- Vi brukar spreja feromoner på handen när vi ska hälsa på stressade katter. Vi använder också sprejen när vi tvingas sätta katter i karantän för att de inte ska smitta andra på hemmet, berättar hon.

MEN NÄR PERSONALEN vid katthemmet ska hämta in vilda katter som bor i kattkolonier utomhus, hjälper inga feromoner i världen.

- Då funkar det bäst med makrill eller grillad kyckling, säger Marica Bergman och skrattar.

Även katter som normalt är problemfria kan bli sjövilla eller panikslagna om ägaren flyttar eller om de ska transporteras i bur. Den typ av feromongivare som Marica Bergman har använt hemma apteras i eluttag och sprider doftämnen i hela bostaden.

- När jag var tvungen att flytta från hus till en liten lägenhet med mina tre katter blev de väldigt oroliga. En av dem började kissa i sängen och soffan och på mattan. De coolade ner sig direkt när de fick feromoner. När givaren tog slut efter en månad började den minsta kissa igen men så fort jag satte in en ny så slutade han, säger Marica Bergman.

ÄVEN FÖR hundar finns lugnande feromoner men där är experterna inte lika ense om hur effektiva de är. Hundar som har ångest och svåra beteendestörningar medicineras numera ofta med psykofarmaka.

- Men sådana läkemedel ska ju bara vara en hjälp för att nå fram till djuret och göra det mottagligt för träning. Livslång behandling med psykofarmaka är inget alternativ med tanke på biverkningarna. Ägaren måste vara beredd att investera tid i sin hund om den ska kunna rehabiliteras, säger Kerstin Malm.

Gunilla Eldh, gunilla.eldh@dn.se, frilansjournalist

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.